

Subiectul operei Creanga de aur scrisa de Mihail Sadoveanu- a patra parte

Despre viata infernala din Bizant relateaza romancierul, intr-o forma comprimata, si in penultimul capitol. Este reprodusa aici o scrisoare de la cuviosul Teodor de la manastirea Sakkoudion care ii aduce lui Breb vesti cumplite: Maria a fost exilata la Prinkipo, Platon a fost ucis de ostile lui Constantin care atacasera manastirea, dar, in cele din urma, Constantin este si el prins, din ordinul batranei imparatese, si orbit de gade.

Deasupra faptelor lumesti se inalta, insa, Kesarion Breb, pregatindu-se sa urce pe Muntele Ascuns si sa preia atributiile celui de-al treizeci si treilea Decheneu: "Se ducea acum intr-o calatorie fara intoarcere (...) stiind ca va fi cel din urma slujitor al muntelui ascuns". Numele personajului este, desigur, simbolic. Pentru ca eroul se vadeste din familia cezarilor (kesari), prin conditia sa imperia de mag calauzitor. Al doilea nume, subliniaza vechimea neamului sau si legatura indestructibila cu natura primordiala, brebul (castorul) fiind un animal disparut, care traia odinioara in tinuturile romanesti. Portretul eroului se contureaza in fictiune exact cum l-a proiectat creatorul sau, care marturisea intr-un interviu din 1955: "Kesarion Breb aduce din vechime un ideal de intelegiune inalta, el fiind un conducator spiritual hranit la scoala filosofica a Orientului antic, precum acel imparat caruia i s-a spus Imparatul-filosof, Marc Aureliu, care punea la temelia filosofiei sale cunoasterea de sine, prin care omul poate gasi drumul spre desavarsire..."

In romanul lui Sadoveanu coabiteaza vechile carti populare de intelegiune cu elemente ale umanismului bizantin. Cu ajutorul expresiei stilizate, indelung elaborate, prozatorul recreaza atmosfera arhaica a Daciei. Personajele se exprima in fraze ornamentate si ceremonioase, uzand de "o vorba in florita si dulce" cum o caracterizeaza Platon, completat, mai apoi, de Kesarion: "Putem sa vorbim deci cu dulceata de ceea ce este al nostru, lasand pe oamenii neluminati sa se certe pentru vorbe". Tudor Vianu remarca, in sensul acesta: "Exprimari de acelasi fel, cu forme preventivoare ale curteniei, cu aluzii subtile, cu maxime intercalate in vorbire, intampinam peste tot locul in Creanga de aur, sau in Divanul persian, si ele intregesc timbrul special al acestor scrieri" (Arta prozatorilor romani).

Definit de critici fie ca "roman-parabola", fie ca "romanul intelegiunii stravechi" sau "utopie dacica", Creanga de aur se prenumara, fara indoiala, printre cele mai valoroase opere sadoveniene. N. Manolescu, vorbind despre utopia cartii la Sadoveanu, distinge in tesatura romanului istoric structura parabolei, punand semnul egalitatii intre lumea bizantina si fascism: "Universul concentrationar pe care Camus, in 1940, il inchipuie in Oranul antebeluc, Sadoveanu il zugravesce, cu sapte ani mai devreme, in capitala lui Constantin Isaurianul, care este o mare inchisoare..."